

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

گروه پرستاری

کارشناسی ارشد داخلی - جراحی پرستاری

عنوان پایان نامه:

بررسی تاثیر آموزش مقابله با زلزله به دانش آموزان دبیرستانی پسر توسط

پرستاران بر میزان آمادگی خانواده هایشان در شهر اشتهارد در سال ۹۰-۱۳۸۹

دانشجو: نصیرامانت

استاد راهنما: دکتر حمید رضا خانکه

اساتید مشاور: دکتر محمد علی حسینی و دکتر فرحناز محمدی

دی ۱۳۹۰

شماره ثبت:

۵۰۰-۲۱۹

سپاس و تشکر

به گفته گاندی، کار همان خداوند است. اگر تو ابزاری از ابزار خداوندی، پس مقصود از تو انجام دادن کار اوست. خدمت به او در ذات توست، درست همانگونه که کار قلم نوشتن است. این وظیفه توست.

اگر خداوند بالاترین اولویت تو باشد،

آیا تو نیز و بالاترین اولویت او خواهی بود؟

در قلمرو سکوت

سراسیمه مشو!

دغدغهی پیروزی یا شکست را کنار بگذار.

خود را به اراده کاملاً غیر خودخواهانه بسپار و تلاش کن!

بدان که ذهنی که آمده تا پیروز شود خود را به اراده مصمم پیوند می‌دهد و با او می‌ماند.

در بطن میدان مبارزه زندگی کن، زندگی کن!

آرام ماندن در گوشه‌ای یا به هنگام خواب کار دشواری نیست.

در گرداب و در مرکز دیوانگی عمل بایست و خود را به کانون آن برسان.

اگر آن نقطه انکسار را یافته باشی دیگر نمی‌توان از آن جدایت کرد.

ویوک آناندا

تقدیر و تشکر

اکنون که به لطف خدایم و با تکیه بر آموخته های استادانم توانسته ام این پایان نامه را به آخر برسانم بر خود لازم می دانم از زحمات گرامیانی که مرا در در این مدت یار بودند تشکر نمایم.

با تشکر از:

جناب آقای حمید رضا خانکه، به دلیل دقت نظر و راهنمایی های ارزنده و ارائه ایده های نظری و عملی موثر در تمام مراحل پژوهش مرا یاری نمودند.

با تشکر از:

جناب آقای محمد علی حسینی، که با توجه و دقت نظر خویش، در این پژوهش راهنمایی من بودند.

با تشکر از:

سرکار خانم فرحناز محمدی، که با حوصله و شکیبایی خویش، در انجام این پژوهش مرا یاری نمودند.

با تشکر از:

ریاست آموزش پرورش و مدیریت محترم دبیرستان های شهر اشتهارد که بدون مساعدت ها ایشان این پژوهش به انجام نمی رسید.

با تشکر از:

تمامی افراد شرکت کننده در این پژوهش که به واقع رکن اصلی پژوهش بودند و مرا در انجام این امر کمک نمودند.

تقدیم به مادرم

برای مادرم که مهرش در دلم گرامی و مقدس است، نازنینی که تمام آرزویم لبخند اوست است.

تقدیم به پدرم

به پدرم که مهرش بنایی شد برای تلاش پر شورم در کسب دانش.

تقدیم به همسرم

که با او بودن فرصتی دوباره در زندگی است.

تقدیم به پسرم رهام

که همه وجودم است، و تمام آرزوهایم فقط برای یک لحظه از لبخند او است.

تقدیم به برادران و خواهرانم

گرامیانی که همیشه دوستدار موفقیت من هستند.

تقدیم به تمامی افرادی که در سنگر کمک به آسیب دیدگان از بلایای طبیعی هستند.

تقدیم به تمامی افراد آسیب دیده از بلایای طبیعی.

چکیده

مقدمه و اهداف: زلزله از ترسناک‌ترین و مخرب‌ترین، پدیده‌های طبیعت است. ۹۳٪ از خاک ایران در معرض خطر زلزله بوده، از آنجا که آموزش عمومی یکی از مهمترین عناصر برای آمادگی در برابر زلزله می‌باشد، در این مطالعه، تاثیر اجرای برنامه آمادگی مقابله با زلزله در دانش‌آموزان بر میزان آمادگی خانواده هایشان برای پاسخ‌گویی به زلزله احتمالی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت.

روش کار: این مطالعه از نوع نیمه‌تجربی است. نمونه‌گیری به روش تمام شماری انجام شد، ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته‌ای بوده، که پس از تعیین روایی محتوایی و صوری، ابزار در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Spss 18 استفاده شد. همچنین از شاخص‌های آماری توصیفی و آزمون‌های آماری (کای اسکوئر، آزمون دقیق فیشر، t زوجی و t مستقل و کلموگروف اسمیرونف و آنالیز واریانس ترکیبی) در سطح معناداری ۹۵٪ استفاده شد.

نتایج: از ۱۱۷ نفر شرکت‌کننده در پژوهش ۶۴ (۴۰/۶٪) نفر در گروه کنترل و ۵۳ (۴۵/۳٪) نفر در گروه مداخله قرار داشتند. نتایج نشان داد که میانگین آگاهی ($p=0/007$) و مهارت ($p=0/011$) گروه مداخله به طور معناداری بیشتر از گروه کنترل است. و در پس آزمون و پیگیری، میانگین شاخص نگرانی، دانش و مهارت گروه مداخله به طور معناداری بیشتر از میانگین شاخص نگرانی گروه کنترل است ($p<0/05$). در نهایت مداخله باعث افزایش میزان اکثر شاخص‌های مورد بررسی در مطالعه شده است.

نتیجه‌گیری: مطابق با نتایج تحقیق مشخص شد که خانواده‌ها؛ دانش، نگرش و مهارت پایینی نسبت به زلزله دارند که دلالت بر عدم آمادگی خانواده‌ها جهت مقابله با زلزله احتمالی می‌باشد. با توجه به افزایش سطح آمادگی خانواده‌ها بوسیله آموزش‌های منتقل شده توسط دانش‌آموزان و کاهش ماندگاری آن در طول زمان، توصیه می‌شود که جهت اثربخش بودن، این آموزش‌ها تداوم داشته باشند. پیشنهاد می‌شود که مطالعه در جامعه دختران نیز انجام شود، همچنین در صورت امکان آموزش‌ها بصورت مستقیم به خانواده‌ها ارائه شود.

واژگان کلیدی: زلزله، آمادگی خانواده‌ها، دانش‌آموزان دبیرستانی، پرستاران

فهرست مطالب

عنوان..... صفحه

فصل اول

- ۱-۱: مقدمه ۲
- ۱-۲: بیان مسئله ۴
- ۳-۱: اهمیت و ضرورت: ۱۰
- ۴-۱: اهداف پژوهش: ۱۱
- ۱-۴-۱: هدف کلی: ۱۱
- ۱-۴-۲: اهداف اختصاصی: ۱۱
- ۱-۴-۳: اهداف کاربردی: ۱۲
- ۱-۴-۴: سوال ها و فرضیه ها: ۱۳
- ۱-۴-۵: متغیرها: ۱۳

فصل دوم

- ۲-۱: مقدمه ۱۵
- ۲-۲: انواع بلایا: ۱۷
- ۲-۲-۱: بلایای طبیعی: ۱۷
- ۲-۲-۲: بلایای ساخت دست بشر: ۱۷
- ۲-۳: اپیدمیولوژی بلایا در جهان و ایران ۱۷
- ۲-۴: آثار و خصوصیات بلایای طبیعی: ۲۰

- ۲۰ ۲-۴-۱: سطح جهانی
- ۲۱ ۲-۴-۲: سطح ملی
- ۲۱ ۲-۵: عوامل موثر در میزان صدمات و مرگ و میر ناشی از بلایا:
- ۲۲ ۲-۶: فلسفه مقابله با بلایا
- ۲۳ ۲-۷: مراحل مدیریت بحران:
- ۲۴ ۲-۷: پیشگیری یا کاهش اثرات:
- ۲۴ ۲-۷-۱: انواع کاهش اثرات:
- ۲۴ ۲-۷-۲: موانع کاهش اثرات:
- ۲۵ ۲-۷-۳: اقدامات و برنامه های مربوط به بخش کاهش اثرات به شرح زیر می باشد:
- ۲۵ ۲-۷-۴: مرحله آمادگی :
- ۲۵ ۲-۷-۵: اقدامات مربوط به بخش آمادگی به این شرح است:
- ۲۶ ۲-۷-۶: مرحله پاسخ گویی یا امداد رسانی:
- ۲۶ ۲-۷-۷: اقدامات این مرحله شامل:
- ۲۶ ۲-۷-۸: مرحله بهبودی:
- ۲۷ ۲-۷-۹: اقدامات مرحله بهبودی شامل:
- ۲۷ ۲-۸: آمادگی مقابله با بلایا:
- ۳۰ ۲-۸-۱: عوامل تشکیل دهنده آمادگی مقابله با بلایا
- ۳۰ ۲-۸-۲: ارزیابی آسیب پذیری:
- ۳۰ ۲-۸-۳: برنامه ریزی:
- ۳۱ ۲-۸-۴: ساختار قانونی:
- ۳۱ ۲-۸-۵: سیستم های اطلاعاتی:

- ۳۱ ۲-۸-۶: منابع موجود:
- ۳۲ ۲-۸-۷: سیستم های هشدار دهنده:
- ۳۲ ۲-۸-۸: مکانیزمهای واکنشی:
- ۳۲ ۲-۸-۹: آموزش:
- ۳۳ ۲-۸-۱۰: تمرین:
- ۳۳ ۲-۹: مدل های آموزش آمادگی مقابله با بلایا:
- ۳۳ ۲-۹-۱: مدل بلیس:
- ۳۵ ۲-۹-۲: مدل آموزش مدیریت بلایا سازمان ملل متحد:
- ۳۹ ۲-۱۰: مراحل آمادگی مقابله با بلایا:
- ۳۹ ۲-۱۱: علل آمادگی نامناسب:
- ۴۰ ۲-۱۲: نتایج حاصله از آمادگی مقابله با بلایا:
- ۴۱ ۲-۱۳: پرستاری بلایا:
- ۴۱ ۲-۱۴: نقش خانواده در آمادگی جامعه:
- ۴۲ ۲-۱۵: مطالعات انجام شده در ایران:
- ۴۴ ۲-۱۶: مطالعات انجام شده در سایر کشورها:

فصل سوم

- ۵۰ ۳-۱: نوع مطالعه:
- ۵۰ ۳-۲: جامعه پژوهش:
- ۵۰ ۳-۳: محیط پژوهش:
- ۵۲ جدول ۱-۳: سوابق شهر اشتهاارد از نظر وقوع زلزله در گذشته به شرح زیر می باشد: (۱۰)
- ۵۲ جدول ۲-۳: جدول میزان وقوع زلزله احتمالی در محدوده البرز مرکزی

۵۳	۳-۴: نمونه پژوهش:
۵۳	۳-۵: روش نمونه گیری:
۵۳	۳-۶: معیارهای ورود به مطالعه:
۵۳	۳-۷: معیارهای خروج از مطالعه:
۵۴	۳-۸: ابزار پژوهش:
۵۴	۳-۹: راهنمای نمره گذاری پرسشنامه:
۵۵	۳-۱۰: روایی و پایایی پرسشنامه:
۵۶	۳-۱۱: مراحل انجام مداخله:
۵۷	۳-۱۲: روش تجزیه و تحلیل داده ها:
۵۸	۳-۱۳: ملاحظات اخلاقی:

فصل چهارم

۶۰	۴-۱: مقدمه
۶۰	۴-۲: داده های توصیفی
۶۹	۴-۳: بررسی اهداف پژوهش
۶۹	۴-۳-۱: هدف ۱:
۷۱	۴-۳-۲: هدف ۲:
۷۲	۴-۳-۳: هدف ۳:
۷۴	۴-۳-۴: هدف ۴:
۷۶	۴-۳-۵: هدف ۵:
۷۸	۴-۳-۶: هدف ۶:
۷۹	۴-۳-۷: هدف ۷:

۸-۳-۴: هدف ۸ ۸۱

۹-۳-۴: هدف ۹ ۸۳

۴-۴: بررسی فرضیه پژوهش ۸۵

فصل پنجم

۵-۱: مقدمه: ۹۶

۵-۲: بحث و بررسی یافته های پژوهش: ۹۶

۵-۲-۱: یافته های جانبی ۹۶

۵-۲-۲: یافته های اصلی: ۹۷

۵-۳: نتیجه گیری نهایی: ۱۰۵

۵-۴: کاربرد یافته های پژوهش: ۱۰۷

۵-۵: حیطه آموزش پرستاری مبتنی بر جامعه: ۱۰۷

۵-۶: پیشنهاد برای تحقیقات آینده: ۱۰۶

۵-۷: محدودیت های پژوهش: ۱۰۸

فهرست منابع: ۱۱۰

پیوست ها ۱۱۹

پیوست ۱: ۱۲۰

چکیده انگلیسی ۱۲۸

فهرست جداول

عنوان.....	صفحه.....
شکل ۱-۲: نقشه زلزله ایران	۱۹
شکل ۲-۲: نقشه پراکندگی زلزله های بزرگ ایران	۲۰
جدول ۱-۳: سوابق شهر اشتهارد از نظر وقوع زلزله در گذشته به شرح زیر می باشد: (۱۰).....	۵۲
جدول ۲-۳: جدول میزان وقوع زلزله احتمالی در محدوده البرز مرکزی	۵۲
جدول ۱-۴: مقایسه دو گروه کنترل و مداخله از نظر تعداد شرکت کنندگان در مطالعه	۶۰
جدول ۲-۴: مقایسه دو گروه کنترل و مداخله با توجه به مدت اقامت	۶۱
جدول ۳-۴: مقایسه دو گروه کنترل و مداخله شرکت کنندگان از لحاظ به سن	۶۲
جدول ۴-۴: مقایسه دو گروه کنترل و مداخله از لحاظ میزان تحصیلات سرپرست خانواده	۶۳
جدول ۵-۴: مقایسه دو گروه کنترل و مداخله از لحاظ میزان درآمد سرپرست خانواده	۶۵
جدول ۶-۴: مقایسه دو گروه کنترل و مداخله از لحاظ ، نوع مسکن	۶۶
جدول ۷-۴: مقایسه دو گروه کنترل و مداخله از لحاظ نوع مسکن	۶۷
جدول ۸-۴: مقایسه دو گروه کنترل و مداخله از لحاظ دسترسی به اینترنت	۶۸
جدول ۱۱-۴: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله قبل از مداخله در گروه کنترل و مداخله	۶۹
جدول ۱۲-۴: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله بعد از مداخله در گروه کنترل و مداخله	۷۱
جدول ۱۳-۴: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله بعد از مرحله پیگیری در گروه کنترل و مداخله	۷۳
جدول ۱۴-۴: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله قبل از مداخله با بعد از مداخله در گروه کنترل	۷۴
جدول ۱۵-۴: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله قبل از مداخله با بعد از مرحله پیگیری در گروه کنترل	۷۶

جدول ۴-۱۶: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله بعد از مداخله با بعد از مرحله پیگیری در	گروه کنترل.....	۷۸
جدول ۴-۱۷: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله قبل از مداخله با بعد از مداخله در گروه	مداخله.....	۷۹
جدول ۴-۱۸: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله قبل از مداخله با بعد از مرحله پیگیری در	گروه مداخله.....	۸۱
جدول ۴-۱۹: مقایسه میزان آمادگی خانواده ها در مقابله با زلزله قبل از مداخله با بعد از مرحله پیگیری در	گروه مداخله.....	۸۳
جدول ۴-۲۰: مقایسه میانگین دانش در سه موقعیت پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری با تأکید بر گروه	گروه.....	۸۵
جدول ۴-۲۱: مقایسه میانگین نگرش در سه موقعیت پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری با تأکید بر گروه	گروه.....	۸۷
جدول ۴-۲۲: مقایسه میانگین نمره اخذ شده واحدهای پژوهش در شاخص نگرانی در سه موقعیت پیش	آزمون، پس آزمون و پیگیری با تأکید بر گروه.....	۸۹
جدول ۴-۲۳: مقایسه میانگین نمره اخذ شده واحدهای پژوهش در شاخص اهمیت در سه موقعیت پیش	آزمون، پس آزمون و پیگیری با تأکید بر گروه.....	۹۱
جدول ۴-۲۴: مقایسه میانگین شاخص مهارت در سه موقعیت پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری با تأکید بر	گروه.....	۹۳

فهرست نمودارها

عنوان.....	صفحه.....
شکل ۱-۲: نقشه زلزله ایران.....	۱۹
شکل ۲-۲: نقشه پراکندگی زلزله های بزرگ ایران.....	۲۰

- نمودار ۱-۴: میانگین دانش گروه مداخله و کنترل در سه موقعیت پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری..... ۸۷
- نمودار ۲-۴: میانگین نگرش گروه مداخله و کنترل در سه موقعیت پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری..... ۸۸
- نمودار ۳-۴: میانگین شاخص نگرانی گروه مداخله و کنترل در سه موقعیت پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری..... ۹۰
- نمودار ۴-۴. میانگین نمره اخذ شده واحدهای پژوهش در شاخص اهمیت گروه مداخله و کنترل در سه موقعیت پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری..... ۹۲
- نمودار ۵-۴. میانگین نمره اخذ شده واحدهای پژوهش در شاخص مهارت گروه مداخله و کنترل در سه موقعیت پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری..... ۹۴

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

بیان مسئله

اهمیت و ضرورت مسئله

اهداف پژوهش

فرضیه و پیش فرضهای پژوهش

سوالات پژوهش

۱-۱: مقدمه

زلزله خطر جدی برای زندگی مردم در سراسر دنیا محسوب می شود، زلزله از نظر تلفات مادی و انسانی از مخاطره بارترین بلایای طبیعی محسوب می شود (۱). زلزله پدیده ای طبیعی و رخداد آن امری اجتناب ناپذیر است (۲، ۳). زلزله در سراسر دنیا، مسبب بیش از یک میلیون مرگ و میر، همچنین بیش از یک بیلیون دلار ضرر و زیان در طی ۲۰ سال گذشته می باشد (۴). در دهه گذشته نزدیک به یک میلیارد نفر از مردم جهان یعنی حدود یک ششم جمعیت کره زمین بطور مستقیم و غیر مستقیم درگیر حوادث غیرمترقبه گردیده اند (۵)، زلزله به عنوان یکی از مهمترین بلایای طبیعی در کشور ایران مطرح هستند، که متأسفانه میزان مرگ و میر ناشی از زلزله در کشور ما ۱۷/۵ درصد از کل تلفات این بلیه را در دنیا تشکیل می دهد (۱، ۶). همه این موارد باعث شده است که "زمین لرزه" در صدر فهرست (۷) بلایای طبیعی رخ داده در سطح جهان قرار گیرد، که حدود ۷۰٪ از بلایای طبیعی را زلزله به خود اختصاص می دهد (۷). کشور ایران به دلیل قرار گرفتن در نوار لرزه خیز آلپ - هیمالیا و منطقه فعال زمین شناختی، یکی از کشورهای با خطر بالای زلزله در جهان است (۱، ۸). همچنین بعنوان یک کشور در حال توسعه با موقعیتی سیاسی- جغرافیایی، بویژه طی ۳۰ سال گذشته همواره در معرض تحولات و تغییرات بحران زا قرار گرفته است و در دهه اخیر علاوه بر سیل و طوفانهای محلی و زلزله های خفیف هر ده سال یک بار فاجعه ای ملی رخ داده است (۹). بیش از ۹۳٪ از مساحت کشور در معرض خطر متوسط به بالا از نظر امکان وقوع زلزله قرار دارد (۵). که در قرون گذشته بیش از ۱۳۰ زلزله شدید با بزرگی ۷/۵ ریشتر و یا بیشتر را تجربه نموده است (۲، ۳). طبق آمارهای رسمی طی سال ۱۳۶۵-۱۳۷۵ بیش از ۴۰ هزار نفر (۷) بر اثر وقوع بلایا در کشور فوت کرده و حدود یک میلیون و پنجاه و شش هزار نفر به علت مصدومیت تحت نظر قرار گرفته اند و این پدیده منجر به ویرانی بسیاری از شهرها و دهکده ها و آسیب های اقتصادی فراوان گردیده است (۲، ۳) تنها در سالهای ۱۳۳۶ تا ۱۳۷۰ زلزله مجموعاً بیش از ۱۵۰ هزار نفر از هموطنان مان را به کام مرگ کشانده است (۶) مسئله مهم قرار گرفتن تهران بعنوان پایتخت کشور

ایران با جمعیت بیش از ۱۲ میلیون نفر در منطقه ای با خطر بسیار زیاد از نظر امکان وقوع زلزله است (۵). آخرین زمینلرزه تهران حدود ۱۷۵ (۱) سال پیش بوقوع پیوست که بزرگی معادل ۷/۱ در مقیاس امواج سطحی، شدت متجاوز ۸ درجه مرکالی داشته است. با توجه به اینکه زمین لرزه پدیده تکراری است و با گذشت زمان انرژی بیشتری در مکان زمینلرزه قبلی ذخیره می شود از این رو باید در انتظار زمین لرزه باشیم، در این گستره احتمال وقوع زمین لرزه ای قوی بیش از ۷۰٪ (۱) محاسبه شده است (۱۰). در صورت وقوع زلزله ای با این مقیاس در تهران حداقل ۳/۵ میلیون نفر زخمی و ۱/۵ میلیون نفر کشته بر جای خواهد گذاشت (۱). همچنین میانگین برآوردهای مختلف خسارت های فیزیکی (مسکن، تاسیسات و زیر ساختها) در زلزله بم حدود شانزده هزار میلیارد ریال (حدود دو میلیارد دلار) می باشد که اگر خسارت های انسانی و عواقب دراز مدت اقتصادی آن را اضافه کنیم به رقمی حدود ۴ میلیارد دلار می رسد (۹). آمار های موجود بیانگر افزایش وقوع بلایای طبیعی و عدم آمادگی مقابله با آنها است (۱۱). در کشور های در حال توسعه تکنیک های آمادگی در برابر حوادث و بلایای غیرمترقبه باید مبتنی بر جامعه و متکی بر سرمایه های اجتماعی^۱ باشد. آموزش و تعلیم آمادگی در برابر حوادث و بلایای غیرمترقبه تامین کننده اطلاعات جوامع و افراد می باشد، تا از آنها محافظت کرده و تلفات جانی را کاهش دهد (۱۲). اگر افراد آسیب ندیده یک جامعه با استفاده از آموزش های لازم و تمرین های مربوطه در زمان بروز بحران خلاءهای گروه های مسئول در زمینه امداد و نجات و خصوصا مدیریت بحران را پر نمایند ما شاهد افزایش سرعت روند کنترل بحران خواهیم بود (۱). با نگاهی اجمالی به عوارض عمومی و اختصاصی ایجاد شده در انواع مختلف بلایا و حوادث طبیعی مشخص گردیده است که سلامت و بهداشت جوامع حادثه دیده در معرض خطر بوده است. حال با توجه به هدف اصلی مدیریت بحران که کاهش مرگ و میر و افزایش تعداد نجات یافته گان و نیز تقلیل عوارض، معلولیتها و تسکین آلام جسمانی و روانی است (۹). داشتن برنامه آمادگی مقابله با بلایا برای هر سازمانی با هر نوع فعالیتی امری حیاتی است (۵). الگوی سکنی گزینی انسان مدرن و اولویت های توسعه، آسیب پذیری در برابر حوادث و بلایای غیرمترقبه را

۱- social capital

بدتر می کند (۱۳). پیشگیری، آمادگی، نسبت به حوادث و بلایا به عنوان اولویتی برای هر شخص مشخص شده است (۱۴). بررسی حوادث غیرمترقبه در ایران نشانگر ضعف آگاهی مردم آسیب دیده در خصوص حفظ جان خود و خانواده می باشد. آموزش در این زمینه از اهمیت زیادی برخوردار است، چنانچه وزارت بهداشت، آموزش عموم خانواده ها را یکی از مولفه های مهم آماده باش در حوادث غیر مترقبه اعلام کرده است (۱۵). بنابراین با توجه به وقوع زلزله های اخیر در کشور و احتمال وجود خطر در پهنه های مختلف (۸) نیاز است که افراد در برابر عوامل غیرمترقبه مثل زلزله آموزش های لازم را ببینند، که با در نظر گرفتن میزان آسیب پذیری، تعداد و پراکندگی دانش آموزان در سراسر کشور اگر زلزله شدیدی رخ دهد و برای رویارویی با این پدیده آمادگی نیز وجود نداشته باشد تلفات جانی فراوانی به دنبال خواهد داشت، لذا آموزش توصیه های ایمنی برای آمادگی در برابر خطرات ناشی از زلزله به دانش آموزان کشور امری ضروری است (۷). بنابراین یکی از راهکارهای کاهش خطرات ناشی از زلزله، ارتقاء سطح آگاهی دانش آموزان است، زیرا این قشر در کشور ما درصد قابل توجهی از جمعیت را به خود اختصاص می دهند و می توانند با آموزش، بعنوان اشاعه دهنده فرهنگ ایمنی در برابر زلزله در خانواده و جامعه باشند (۱۵). تا آماده انجام وظایف و مسئولیت های اجتماعی خود در هنگام زلزله، قبل و یا بعد از آن شوند (۱۶). همانطور که اشاره شد، ایران جزء کشورهای لرزه خیز جهان می باشد، لذا ضروری است تمهیدات ویژه ای برای آمادگی در برابر این پدیده طبیعی اندیشیده شود (۱۵).

۱-۲: بیان مسئله

بلایا شامل اتفاقات ناگهانی و مصیبت باری هستند که الگوی زندگی افراد جامعه را مختل کرده و جان انسان ها را به خطر می اندازد و صدمات متعددی را به بار می آورد که این بلایا می توانند طبیعی یا ساخته دست بشر باشند (۹). زلزله از جمله غیرقابل پیش بینی ترین، و مخرب ترین بلایای طبیعی است (۱۷). بر اساس نقشه مخاطره زلزله، اکثر مساحت ایران در معرض بالا یا بسیار بالای وقوع زلزله قرار دارد (۱۷). کشور ما بدلیل موقعیت جغرافیایی، بطور مکرر با وقوع انواع بلایا مواجه است (۱۵). کشور ایران

جزء ۱۰ کشور بلاخیز جهان است. سالانه میلیونها نفر از مردم بوسیله بحرانها و حوادث غیر مترقبه از قبیل زلزله، سیل، سونامی و حملات تروریستی تحت تأثیر قرار می گیرند(۱۵). بلایای طبیعی در دهه ۹۰ سه برابر دهه ۶۰ بوده است و تخمین زده می شود از سال ۱۹۷۰ تا ۱۹۹۰ حدود ۸۰۰ میلیون نفر تحت تاثیر بلایای طبیعی قرار گرفته اند و سه میلیون نفر نیز جان سپرده اند. در این مدت اقتصاد جهان به علت وقوع این حوادث ۳۰ تا ۵۰ میلیارد دلار خسارت دیده است(۱۵). بیشترین تعداد حوادث و بلایای غیرمترقبه در دنیا در سال ۲۰۰۰ (۸۵۰ حادثه و بلای غیرمترقبه) ثبت شده است. که ۱۴ درصد آنها زلزله و آتشفشان بوده است. در سال ۲۰۰۰، یک نفر از هر ۳۰ نفر تحت تاثیر حوادث و بلایای غیرمترقبه بوده اند. در حالی که از کل ۹۲۷۰ فوتی ناشی از بلایا، زلزله علت تقریباً ۴٪ آنها بوده است(۷). به دنبال حوادث غیرمترقبه همچون زلزله، جوامع با مخاطرات و نابسامانی های جدی اجتماعی، اقتصادی، انسانی و بروز مشکلات عدیده ای روبرو می شوند که سلامت آنها را تهدید می کند(۷). از آنجایی که آماده شدن تنها موثرترین شیوه برای توسعه نتایج پاسخ گویی به بلایا است بیان می کند که مهمترین عامل ایجاد آمادگی مقابله با بلایا را آموزش نیروی انسانی و تدوین برنامه مقابله با بلایا می دانند(۱۸). نداشتن آمادگی لازم در مقابله با وقوع زلزله و کمبود آگاهی در خصوص پیشگیری و مقابله با خطرات می تواند خسارت های مالی، جانی و روانی(۷) فراوانی را به افراد تحمیل کند که در برخی موارد باعث بروز اختلال شدیدی در جریان زندگی فرد و جامعه می شوند(۷). خانواده ها قابلیت آسیب پذیری در مقابل حوادث و بلایای را کم کرده؛ و فرایند سازگاری با مخاطرات^۲، خطر ناشی از وقایع بزرگ در محیط های طبیعی را کاهش می دهد(۱۹). مردم کشور های در حال توسعه با حوادث و بلایای غیرمترقبه بشدت مخاطره آمیزی روبرو می شوند(۱۳). حوادث و بلایای بزرگ مثل زلزله، ممکن است زمانی روی دهد که اعضای خانواده از هم دور بوده و در مدرسه و سر کار حضور داشته باشند و در صورتی که خانواده برای شرایط اورژانسی آماده شده باشند حداقل می توان اطمینان حاصل کرد که اعضای خانواده توانایی مراقبت از خود را دارند(۲۰). تمامی اقشار جامعه در معرض خطر زلزله هستند(۱۵). در همه سوانح اولین کسانی که